

7 Απριλίου 2021

Ἡ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας (Γανωτῆς Κωνσταντῖνος)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#)

Ἡ ἁγία μας ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ἵδρυσή της εἶναι ἡ μάννα, ποὺ ταίζει τὰ τέκνα της οὐράνια τροφή, γιὰ νὰ γίνουν ὅμοια μὲ τὸν Πατέρα τους. Ἡ τροφή αὕτὴ εἶναι τὸ ἴδιο τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ δύναμη τῶν θαυμάτων, εἶναι ἀκόμα τὸ παράδειγμα τῶν μαρτύρων.

Πέρα, όμως, απ' αυτά ή μάλλον στην πράξη πριν απ' αυτά είναι ο λόγος. Ο λόγος κατηχεῖ, διδάσκει ἀλλὰ καὶ τελετουργεῖ τῇ Θεῖᾳ Λειτουργίᾳ καὶ ὅλα τὰ μυστήρια.

Ἡ Πεντηκοστή, ἡ γενέθλιος ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας μας, ἄρχισε μὲ πολυγλωσσία. Ἀπὸ αὐτὸ καὶ μόνο ἐλέγχεται ἡ θεωρία περὶ ἱερῶν γλωσσῶν, ὅτι τάχα τὰ Ἑβραϊκά, τὰ Ἑλληνικά καὶ τὰ Λατινικά εἶναι ἱερές γλώσσες καὶ σ' αὐτὲς πρέπει νὰ λειτουργεῖται ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ λατρεία. Ἡ ἰδέα περὶ ἱερῶν γλωσσῶν ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὴν εἰδωλολατρεία, ποὺ ἀναζητᾷ μὲ μαγικὴ ψυχολογία τὸ ἀγαθὸ μέσα στὴ φύση τῶν πραγμάτων. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναζητᾷ τὸ ἀγαθὸ στὴν Τριαδικὴ Θεότητα καὶ τὸ δέχεται ὡς πνοὴ χάριτος, ποὺ διαπνέει ὅλη τὴ κτίση χωρὶς διάκριση, γιατί κατὰ τὸν ψαλμωδὸ \”τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς\”, τὰ \”σύμπαντα δοῦλα Σά\”.

Γι' αὐτό, οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι, Ἑβραῖοι αὐτοί, ἔγραψαν τὰ Εὐαγγέλια στὴν Ἑλληνικὴ καὶ τὶς ἐπιστολές, γιατί αὐτὸ ἐξυπηρετοῦσε τὴν διάδοση τοῦ κηρύγματος. Ὅταν, ὅμως, τὸ κήρυγμα ἔφτασε σὲ περιοχές ποὺ ὁμιλοῦνταν ἄλλη γλώσσα, ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνο τὴ χρησιμοποίησε ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνέδειξε σὲ γραπτὴ γλώσσα, ὅπως ἔγινε μὲ τὰ Σλαβονικά.

Πάντως, ἡ γλώσσα τοῦ κηρύγματος στὸ χῶρο τῆς Μεσογείου ἦταν μία ἀπλούστερη γλώσσα, ἡ Ἑλληνιστικὴ. Ἡ γλώσσα τῆς λατρείας, ὅμως, ὅπως διαμορφώθηκε μὲ τὸν καιρό, εἶναι γλώσσα λογοτεχνικὴ, ὅπωςδὴποτε ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου καὶ

μπορεῖ νὰ μᾶς προβληματίσει, γιατί μέσα στοὺς αἰῶνες ποὺ πέρασαν δὲν ἀκούστηκε νὰ ἔχουν οἱ χριστιανοὶ πρόβλημα γλώσσας μέσα στὴν Ἐκκλησία, καὶ μάλιστα, ὅταν ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ἦταν ἀναλφάβητοι καὶ γεωργοὶ ἢ βοσκοί. Ἄν μπορέσουμε νὰ ἀπαντήσουμε σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, θὰ μπορέσουμε νὰ ἐξηγήσουμε καὶ γιατί στὶς μέρες μας ἔχομε ἢ ἔστω προβάλλομε πρόβλημα κατανόησης τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσας.

Μία διαπίστωση ἀποκαλυπτικὴ εἶναι ὅτι οἱ χριστιανοί, ποὺ τακτικὰ ἐκκλησιάζονται, δὲν προβάλλουν θέμα γλώσσας, μολονότι ἔχουν ἄγνοια πολλῶν ὅρων. Φαίνεται πὼς αὐτὰ ποὺ κατανοοῦν εἶναι ἄρκετὰ καὶ τὰ ἀγνοοῦμενα ἢ εἶναι λίγα ἢ λόγῳ κάποιας ὀκνηρίας τοῦ πνεύματος δὲν τὰ ἀναζητοῦν. Καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξη φαίνεται νὰ ἀναγνωρίζει αὐτὴ τὴν ὀλιγάρκεια στὴν κατανόηση τῶν κειμένων καὶ γι' αὐτὸ ἀπευθύνεται σὲ διάφορα ἐπίπεδα γλωσσικῆς ἱκανότητος μὲ ἄλλα κείμενα γιὰ τὸ κάθε ἐπίπεδο. Μὲ τὴ γλώσσα τῆς Λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀπευθύνεται σὲ ὅλους, μὲ τὶς Καταβασίεις, ὅμως, στοχεύει σὲ χριστιανοὺς κάποιας γλωσσικῆς παιδείας, χωρὶς νὰ ἀγνοεῖ βέβαια τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ οἱ ἄλλοι θὰ συλλαμβάνουν γενικότερα καὶ κάπως πιὸ ἀόριστα. Τέλος, μὲ τοὺς ἱαμβικοὺς κανόνες, ποὺ παρεμβάλλει στοὺς πεζοὺς κανόνες Χριστουγέννων, Θεοφανείων καὶ Ἀγίου Πνεύματος, ἀσφαλῶς ἀπευθύνεται σὲ πολὺ ὑψηλότερα ἐπίπεδα γλωσσικῆς κατάρτισης. Ὅλα, ὅμως, ντυμένα μὲ τὴν εὐλαβῆ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ δίνουν ἓνα χρῶμα ἐορταστικό, ποὺ ἐξυπηρετεῖ τὴ λατρεία.

Οἱ χριστιανοί, καθὼς ἐζοῦσαν σὲ μία συχνὴ καὶ πυκνὴ ἐπαφὴ μὲ τὴ λατρεία καὶ μὲ τὴν εὐλάβεια ζωηρὴ, ἀναπαύονταν καὶ μὲ τὴν ἀνεπαρκῆ κατανόηση, ὅπως ὅταν μπαίνει ὁ πιστὸς σ' ἓνα ἱστορημένο ναὸ καὶ ἀρκεῖται στὴν παρατήρηση λίγων εἰκόνων, ἂν καὶ τὸν περιβάλλουν πολὺ περισσότερες.

Εἶναι, πάντως, ἀποδεδειγμένο ὅτι πάντοτε ἡ λατρεία ἐκφράζονταν μὲ γλώσσα τοῦ παρελθόντος, ὅχι μόνο ἡ χριστιανικὴ λατρεία ἀλλὰ καὶ ἡ εἰδωλολατρικὴ. Μέχρι τοὺς πρώτους αἰῶνες μετὰ Χριστὸν οἱ εἰδωλολάτρες ἐλάτρευαν τοὺς θεοὺς τους μὲ τοὺς Ὀρφικοὺς καὶ Ὀμηρικοὺς Ὕμνους σὲ γλώσσα καθαρὰ Ὀμηρικὴ, τουλάχιστον χιλίων χρόνων. Εἶναι, δηλαδή, ψυχολογικὴ ἀνάγκη νὰ ξεφύγει ὁ πιστὸς στὴ λατρεία ἀπὸ τὴν καθημερινότητα τοῦ ρεαλισμοῦ καὶ νὰ ἀναζητᾷ μία γλώσσα, ποὺ οἱ ὅροι τῆς δὲν θυμίζουν τὰ φευγαλέα καθημερινὰ γεγονότα καὶ αἰσθήματα. Γι' αὐτό, παρὰ τὶς ἀπόψεις περὶ ἀπλουστεύσεως τῆς λειτουργικῆς γλώσσας, νομίζω ὅτι ἡ λίγο ἢ καθόλου δὲν θὰ ἀπλουστευθεῖ, γιατί θὰ ἀντιδράσει τὸ κοινὸ αἶσθημα.

Μποροῦμε, ὅμως, καὶ πρέπει νομίζω νὰ ἀνεβάσουμε τὴν ἱκανότητα τῶν πιστῶν νὰ καταλαβαίνουν τὴν λειτουργικὴ γλώσσα. Ἐχομε τὴν εὐλογία νὰ μιλοῦμε μία

γλώσσα, ποὺ εἶναι πολὺ κοντὰ στὴν ἀρχαία Ἑλληνική. Οἱ πιστοὶ χρειάζονται μία ἐνθάρρυνση, γιὰ νὰ ξεπεράσουν τὰ λίγα καὶ μικρὰ ἐμπόδια στὴν κατανόηση. Κι αὐτὸ χρειάζεται μία ζωηρότερη διάθεση τῶν πιστῶν καὶ μία βοήθεια ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς κατήχησης.

Πηγή: agiazoni.gr